

Deliberationes tudományos folyóirat

15. évfolyam 1. szám 2022/1, 109-116. oldal

Kézirat beérkezése: 2022.11.02.

Kézirat befogadása: 2022.11.17.

[10.54230/Delib.2022.1.109](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.109)

Deliberationes Scientific Journal

Vol.15; Ed.No. 1/2022, pages: 109–116

Paper submitted: 2nd November 2022

Paper accepted: 17th November 2022

[10.54230/Delib.2022.1.109](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.109)

A KARANTÉN KÖRÜLMÉNYEK SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZEI

Nagyné Hegedűs Anita

Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar

A COVID-19 világjárvány jelentős, az egyének mindennapi életére erőteljes befolyással bíró változásokat eredményezett. A bizonytalanságérzést fokozó hivatalos intézkedések, korlátozások, a megszokott életforma felborításával erős stresszforrást képeztek. A kijárási korlátozások, a home office és az online tanulás eredményeként megváltozott az egyének és ezáltal a családok napi ritmusa, életvezetése, kapcsolattartási, tanulási és munkamódja.

Empirikus kutatási eredmények alapján igazolható, hogy az online oktatásra való odafigyelés mellett az „offline visszaállás” segítése is alapvető szükségességű az egyének életében. E cél megvalósítása mindenképpen igényli a hagyományostól eltérő, speciális pedagógiai eszközök bevonását, tudatos alkalmazását a pedagógiai folyamatban.

Jelen munkában néhány vonatkozó empirikus eredmény áttekintése mellett az offline foglalkozásokhoz használható speciális pedagógiai eszközök bemutatására is sor kerül.

Kulcsszavak: játékek, karantén, mese, speciális pedagógia.

SPECIAL PEDAGOGICAL IMPLEMENTS OF QUARANTINE CONDITIONS

Anita Nagyné Hegedűs

Faculty of Health and Social Sciences, Gál Ferenc University

The COVID-19 pandemic has resulted in significant changes that have a strong influence on the daily lives of individuals. The official acts and restrictions that increased the feeling of insecurity, by upsetting the usual way of life, formed a strong source of stress. As a result of curfew restrictions, home office and online learning, the daily rhythm, lifestyle, communication, learning and working methods of individuals and thus families have changed.

Based on empirical research results, it can be proven that, in addition to paying attention to online education, helping the „offline recovery” is also a fundamental necessity in the lives of individuals. The realization of this goal definitely requires the involvement and conscious application of special pedagogical tools that differ from traditional ones in the pedagogical process.

In this work, in addition to an overview of some relevant empirical results, special pedagogical tools that can be used for offline sessions will also be presented.

Keywords: game, quarantine, tale, special pedagogy.

BEVEZETÉS

Első alkalommal 2020. márciusában, majd ezt követően 2021. tavaszán is digitális oktatásra tértek át a magyarországi oktatási intézmények. A tanórákat online térben kellett megtartani, nevelési-oktatási helyzetekben személyesen nem találkozhattak a tanárok és a diákok, illetve a diákok egymással sem. A megváltozott körülmények speciális pedagógiai eszközöket igényeltek a pedagógusok részéről. Mindenkinek meg kellett oldania, hogy a tananyag elsajátítását online módon lehetővé tegye a tanulók számára. Az online tanítás és tanulás kihívásaival számos hazai (lásd pl.: Andok, 2021; Józsa & Pasztendorf, 2021; Kende, Messing & Fejes, 2021; Molnár, Hódi, Ökördi & Mokri, 2021; Rausch & Mисley, 2021; Thékes, 2020) és nemzetközi kutatás foglalkozott, foglalkozik (lásd pl.: Dhawan, 2020; Oosterhoff, Palmer, Wilson & Shook, 2020).

A fentiekben idézett hazai és nemzetközi vizsgálatok tapasztalataival összhangban a Gál Ferenc Egyetem Marczell Mihály Kutatócsoportja által végzett kérdőíves kutatás (2020-2021) eredményei alapján is több vonatkozásban megfogalmazható, miként hatott az egyének életének alakulására a karanténhelyzet. A terjedelem korlátai miatt a következőkben néhány témareleváns eredmény bemutatása következik.

Minél fiatalabb az egyén, annál jellemzőbbnek ítélte magára vonatkozóan a személyes kapcsolattartási formát a veszélyhelyzet előtt (az életkor és a személyes beszélgetés útján történő kapcsolattartás: $r=-,078$; $p=,012$), melynek lehetősége a veszélyhelyzet idején számottevően csökkent. A kapcsolattartás típusára (személyes – telefonos, digitális) vonatkozó válaszok elemzése alapján megállapítható, hogy akire a veszélyhelyzet előtt jellemzőbb volt akár a személyes ($r=,176$; $p=,000$), akár a telefonos, digitális ($r=,517$; $p=,000$) kapcsolattartási forma, arra a veszélyhelyzetben is jellemzőbb.

A veszélyhelyzet előtti és a veszélyhelyzet idején rendelkezésre álló szabadidő közötti összefüggés lehetőségét megvizsgálva szignifikáns korreláció mutatkozott ($r=-,077$; $p=,012$), mely arra utal, hogy azon személyek, akik korábban úgy ítélték meg, hogy nem volt szabadidejük, vagy (sokkal) kevesebb volt, mint a veszélyhelyzetben, azok inkább nyilatkoztak úgy a veszélyhelyzet idejéről, hogy több szabadidejük van.

1. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Korcsoport	Szabadidő vesz.h. előtt	Szabadidő vesz.h. idején	Különbség
-19 évesig	2,20	3,85	1,65
20-29 év	2,23	3,73	1,50
30-39 év	2,76	3,09	0,33
40-49 év	2,64	3,23	0,59
50-59 év	2,43	3,66	1,23
60- év felett	2,70	3,79	1,09

A különbségek elemzése során megfigyelhető, hogy az iskolás korosztály esetében növekedett a legnagyobb mértékben a szabadidő mennyisége, mely fontos kérdéseket vet fel annak hasznos eltöltésének lehetőségével kapcsolatban.

Az előző kérdéskörhöz kapcsolható a veszélyhelyzet előtt és a veszélyhelyzet alatt jellemző szabadidő eltöltési szokások közötti összefüggések vizsgálata, mely minden esetben pozitív, szignifikáns korrelációt mutatott (tévézés veszélyhelyzet előtt és alatt: $r=,728$; $p=,000$; olvasás veszélyhelyzet előtt és alatt: $r=,612$; $p=,000$; zenehallgatás veszélyhelyzet előtt és alatt: $r=,772$; $p=,000$; kreatív tevékenység veszélyhelyzet előtt és alatt: $r=,521$; $p=,000$; testmozgás veszélyhelyzet előtt és alatt: $r=,439$; $p=,000$). Ezen eredmények arra utalnak, hogy azon személyek, akik a veszélyhelyzet előtt szívesen választottak egy-egy kikapcsolódási formát, azoknál a veszélyhelyzet idején is jellemzőbb volt annak megjelenése.

A különbségek elemzése alapján megfigyelhető, hogy a szabadidő mennyiségének növekedésével összhangban, a tévézés és a zenehallgatás mennyisége az iskolás korosztály esetében növekedett a legnagyobb mértékben, míg a testmozgás mennyisége estükben – bár csak kis mértékben, de - csökkent. A szabadidő eltöltésének lehetséges alakulásával kapcsolatban kapunk a válaszok alapján információkat (a fentiek mellett az olvasás és a kreatív tevékenységek mennyisége is növekedett), melyek azonban, mint lehetséges időtöltések a gyermekekre gyakorolt hatásaikról egyértelmű utalást nem adnak.

2. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Korcsoport	Tévézés	Olvasás	Zenehallg.	Kreatív tev	Testmozgás
-19 évesig	0,70	0,20	0,45	0,1	-0,05
20-29 év	0,49	0,47	0,17	1,04	0,09
30-39 év	0,06	0,13	0,11	0,54	-0,16
40-49 év	0,30	-0,03	0,05	0,45	-0,36
50-59 év	0,50	0,12	0,22	0,61	-0,22
60- év felett	0,57	0,28	0,26	0,4	-0,1

Az iskolás korosztályra való fokozott és tudatos odafigyelés fontosságára hívják fel a figyelmet az alvász problémákra és a hát-váll-nyak fájdalmakra vonatkozó kérdések is. A veszélyhelyzet előtti és alatti időszakokra vonatkozóan adott válaszok alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy a 19 évesnél fiatalabb válaszadók számoltak be e területeken a legnagyobb változásról.

3. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Korcsoport	Alvászproblémák	Hát-váll-nyak fájdalmak
-19 évesig	0,95	0,55
20-29 év	0,18	0,48
30-39 év	0,27	0,17
40-49 év	0,23	0,18
50-59 év	0,2	0,34
60- év felett	0,25	0,31

A fenti eredmények egyértelműen igazolják, hogy kimutathatók olyan összefüggések, melyek az egyes korosztályokba tartozó személyek kihívásairól, illetve az azokkal való megküzdés módjairól korosztály-specifikus információkat szolgáltatnak. Ezen mintázatok a gyakorlati életbe való átültetésükkel a személyes megsegítésben fontos tényezőként lehetnek jelen.

A fentiekben kiemelt kutatási eredmények, továbbá hazai és nemzetközi vizsgálatok eredményei alapján igazolható, az online oktatásra való fokozott odafigyelés mellett az „offline visszaállás” segítésének szükségessége is. A karantén körülmények eredményeként kialakult helyzetekkel, változásokkal való sikeres megküzdés, a mindennapokban való hatékony funkcionálás érdekében szükséges lenne hangsúlyt helyezni az alábbi területek fejlesztésére:

- vallásban rejlő erőforrások megtalálása;
- veszteség-feldolgozási lehetőségek;
- kommunikáció szabályainak, társas kapcsolatok alakításában betöltött szerepének tudatosítása;
- hatékony konfliktuskezelés elsajátítása;
- problémamegoldási technikák elsajátítása;
- együttműködési lehetőségek megismertetése;
- hatékony tanulási technikák megismerése, alkalmazása, tanulási motiváció növelése;
- lelki egyensúly megőrzésének lehetőségei;
- közösségekben rejlő erő megtapasztalása, társas kapcsolatokban való részvétel szabályainak tudatosítása;
- empátia, bizalom, őszinteség fontosságának megismertetése a társas kapcsolatok alakításában;

- énhatékonyság növelése;
- szorongáscsökkentés, feszültségoldás megtanulása.

E cél megvalósítása mindenképpen igényli a hagyományostól eltérő, speciális pedagógiai eszközök bevonását, tudatos alkalmazását is. Jelen munka további részében az offline foglalkozásokhoz használható, több érintett terület alakítására, komplex fejlesztésére is alkalmazható speciális pedagógiai eszközök bemutatására kerül sor.

4. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

A játék, mint speciális pedagógiai eszköz (további játékos eszközök például: Bagdy & Telkes, 1995; Benedek, 1992; Kagan, 2009).

Fejlesztési területek	Bizalomjáték (bekötött szemű gyermek végigvezetése egy akadálypályán)	Ki bírja cérnával? (cérna kötélhúzás)	Pontossági verseny (feladatlap kitöltése megadott idő alatt)	Mesélős játék (saját történet mesélése megadott téma mentén)	Képzelt jármű rajzolása (csoportokban megtervezni egy járművet egy adott téma mentén)
vallásban rejlő erőforrások megtalálása				X	X
vesztés-feldolgozási lehetőségek		X		X	X
kommunikáció szabályainak, társas kapcsolatok alakításában betöltött szerepének tudatosítása	X	X		X	X
hatékony konfliktuskezelés elsajátítása		X			X
probléma-megoldási technikák elsajátítása		X	X		X
együttműködési lehetőségek megismertetése	X				X
hatékony tanulási technikák megismerése, alkalmazása, tanulási motiváció növelése			X	X	X
lelki egyensúly megőrzésének lehetőségei		X		X	X
közösségben rejlő erő megtapasztalása, társas kapcsolatokban való részvétel szabályainak tudatosítása	X			X	X
empátia, bizalom, őszinteség fontosságának megismertetése a társas kapcsolatok alakításában	X			X	X

énhatékonyság növelése		X	X	X	X
szorongás-csökkentés, feszültségoldás megtanulása		X	X	X	X

A TÁRSASJÁTÉK, MINT SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZ

5. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Fejlesztési területek	Rókanyom- mon – Kis nyomozók nagy rejtélye!	Catan Junior	Twister blindfolded – Twister bekötött szemmel	Az elvárásolt labirintus	Talented-mok Bibli-ai activity társasjáték
vallásban rejlő erőforrások megtalálása					X
veszteség-feldolgozási lehetőségek	X	X	X	X	
kommunikáció szabályainak, társas kapcsolatok alakításában betöltött szerepének tudatosítása		X			X
hatékony konfliktuskezelés elsajátítása		X			X
problémamegoldási technikák elsajátítása	X	X	X	X	X
együtműködési lehetőségek megismertetése	X	X			X
hatékony tanulási technikák megismerése, alkalmazása, tanulási motiváció növelése	X	X		X	X
lelki egyensúly megőrzésének lehetőségei	X		X	X	
közösségben rejlő erő megtapasztalása, társas kapcsolatokban való részvétel szabályainak tudatosítása	X	X			X
empátia, bizalom, őszinteség fontosságának megismertetése a társas kapcsolatok alakításában	X				X
énhatékonyság növelése	X	X	X	X	X
szorongáscsökkentés, feszültségoldás megtanulása			X		

A MESE, MINT SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZ

6. táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Fejlesztési területek	Krisztus Urunk muzsikája (Benedek, 1989)	A nagyravágyó fekete-rigó (Lázár, 2016)	A kő meg a kocsisok (Boldizsár, 2013)	A boldog ember inge (Magyar népmese)	Mese egy kislányról (online)
vallásban rejlő erőforrások megtalálása	X			X	X
veszteség-feldolgozási lehetőségek	X	X	X	X	X
kommunikáció szabályainak, társas kapcsolatok alakításában betöltött szerepének tudatosítása	X	X	X	X	X
hatékony konfliktuskezelés elsajátítása		X			
problémamegoldási technikák elsajátítása	X	X	X	X	X
együttműködési lehetőségek megismertetése		X	X		
hatékony tanulási technikák megismerése, alkalmazása, tanulási motiváció növelése					X
lelki egyensúly megőrzésének lehetőségei	X	X		X	X
közösségben rejlő erő megtapasztalása, társas kapcsolatokban való részvétel szabályainak tudatosítása	X		X		
empátia, bizalom, őszinteség fontosságának megismertetése a társas kapcsolatok alakításában	X	X		X	X
énhatékonyosság növelése	X	X	X	X	X
szorongáscsökkentés, feszültségoldás megtanulása	X	X	X	X	X

A „KARANTÉN” kutatásban a Marczel Mihály Kutatócsoport tagjai vettek részt: Dr. Kozma Gábor, Nagyné Dr. Hegedűs Anita, Dr. Petróczi Erzsébet, Dr. Thékes István

IRODALOMJEGYZÉK

- Andok, M. (2021). Digitális médiahasználati trendek és hatásai a fiatalok körében. In L. Balázs (Ed.), *Digitális tudatosság és kommunikáció*. (pp. 81-93). Hungarovox.
- Bagdy, E. & Telkes, J. (1995). *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Benedek, E. (1989). *Magyar mese- és mondavilág III*. Téka Könyvkiadó – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó.
- Benedek, L. (1992). *Játék és pszichoterápia*. Magyar Pszichiátriai Társaság.
- Boldizsár, I. (2013). *Mesekalauz úton lévőknek*. Magvető.
- Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis. *Education Technology Systems*, 9 (1), 5-22. <https://doi.org/10.1177/0047239520934018>
- Józsa, K. & Pasztendorf, G. (2021). Az olvasástanítás eredményessége az iskola kezdő szakaszában a Covid19 időszaka alatt: a pedagógusok és a szülők megítélése. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9 (2), 131–144. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.131.144>
- Kagan, S. (2001): *Kooperatív tanulás*. Önkonet Kft.
- Kende, Á., Messing, V. & Fejes, J. B. (2021). Hátrányos helyzetű tanulók digitális oktatása a koronavírus okozta iskolabezárás idején. *Iskolakultúra*, 31(2), 76-97. <http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/34272/33743>
- Lázár, E. (2016). *A nagyravágó feketerigó*. Móra Kiadó.
- Molnár, Gy., Hódi, Á., Ökördi, R. & Mokri, D. (2021): A koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet hatása 2-8. évfolyamos diákok tudás- és képességszintjére az olvasásszövegértés, a matematika és a természettudományok területén. *Iskolakultúra*, 31(2), 3-22. <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.02.3>
- Oosterhoff, B., Palmer, C. A., Wilson, J. & Shook, N. (2020). Adolescents' Motivations to Engage in Social Distancing During the COVID-19 Pandemic: Associations With Mental and Social Health. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 67 (2), 179–185. <https://doi.org/10.1016%2Fj.jadohealth.2020.05.004>
- Rausch, A. & Mисley, H. (2021). A Covid-19 járványhelyzet hatása a tanárképzés digitalizációs folyamatára. *Iskolakultúra*, 31 (6), 62-71. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/34659>
- Thékes, I. (2020). A COVID-19 vírusjárvány miatti hazai távoktatás digitális megoldásainak elemzése. In G. Kozma (Ed), *Fejezetek a COVID-19-es távoktatás digitális tapasztalataiból*. (pp. 7-17). Gerhardus Kiadó. <https://gfe.hu/wp-content/uploads/2020/07/covid-kotet-k5.pdf>